

bil elterjedésével és így a várakozó koszik tömegével is számot kell vetni. A mai Sz. „szétnyíló tetejével” a „plainair” elvéből is törekszik valamit megmenteni. Az antik amphitheatron félköréből csak annyit vesz át, amennyiről még nem lehet a portálkulissza mögé látni. A renaissance sokemeletes „Logentheater” és „Rangtheater” nézőterét viszont csak addig a magasságig hagyja meg, ahonnan a színpad távlati képe még nem válik „békátávlattá”. Ma csak azt a nézőteret tartjuk ebből a tekintetből jónak, amelynek legmagasabb helyeiről lefelé 30 fok szöggel nézve a rivaldát jól látjuk. A mai Sz. elrendezése hármastagoltságú. Elöl vannak a közönség felvételére szolgáló tágas, tűzbiztos előcsarnokok, kényelmes lépcsők, folyosók és a szabad tornácok csoportja. Középen van a leegyszerűsített, nyugodt nézőtér, mely lemond arról, hogy hatásában a színen látottakkal — utólag is — versenyezzen. Ellenkezően: minden létjoga csak a jó látás, a jó hallás és veszély esetén a könnyű menekülés. Végül hátul, a harmadik elszigetelt rész: a tágas színpad, a raktárak, öltözők, irodák és műhelyek, világos összeköttetésben. Az alsó színpad és a sülyesztő már a múlté. Hazánkban a hivatásos színészet nyugatról jöve, az első Sz. Pozsonyban épül, fából, 1733-ban, míg az első kőszínház Nagyszombaton nyílt meg, 1692-ben, majd a városi szárazmalom átépítése révén Sopronban is nyílt egy színház, 1769-ben. Azóta az egész országban többnyire német minták után, vagy avatatlan helybeli mesterek kontárkodásával épültek fel a mi kőszínházaink. Ebből a vigasztalan tömegből mégis kivált Fellner és Hellmer bécsi építész-cégnek osztrák-barokk színháztipusa, mely számos példányban Magyarországot is elárasztotta. A magyar lélekhez idegenek maradtak ugyan, de a mult századvégi felfogás szerint célszerűek voltak. A magyarországi színházépítésben a legszebb eredményt Ybl Miklós-nak franciás olasz-renaissance izlésű m. kir. Operaháza érte el (1884), amely korának külföldi legjobb alkotásai mellett is megállja a helyét. A mi századunk elejének izlésében főképen Komor és

Jakab (Népopera), valamint Márkus és Spiegel (Király Színház) terveztek színházakat. Azonban a magyarországi, különösen a vidéki városok viszonyai nem bírják el a külföld gazdag iparvárosainak lemásolt költséges Sz.-ait. A legújabb szerkezetek és találmányok a színházépítést is felszabadították az eddigi megkötöttségből. Másfelől építészaink izlésében is jelentkeznek a modern magyaros törekvések. Ebben az irányban jelentős sikere volt a veszprémi és soproni vasbetonszerkezetű magyaros izlésű színházaknak, míg a nagykanizsai a kisebb magyar vidéki városok hangulatos és igen takarékos színház-típusának tekinthető. Az utóbbi három színház Medgyaszay István műve.

„Szinház”. Színházi vállalkozás fiatal írőkkal. Első előadásuk 1922 dec. 18-án volt a Helikon-mozgóban, Deák Gyula „Berzsenyi estéje” c. drámájával.

Szinházak jövő heti műsora, cím alatt a fővárosi lapok vasárnapi számai előre közlik a színházak heti műsorát. E közlések azonban sok esetben nem végleges érvényűek, mert darabváltozás (l. o.) gyakran előforduló jelenség a színházak tájékán.

Szinházak szocializálása 1919 III. 22-én ezzel a bejelentéssel vette kezdetét: „A népbiztosok kormánytanácsosa a mai napon kiadott rendelettel az összes budapesti színházi vállalatokat állami tulajdonnak nyilvánította. E rendelkezés célja az, hogy az állam a színházvállalatokat a proletariátus kulturájának szolgálatába állítsa.” A szocializálás azonban nem tartott sok ideig, 1919 augusztus havában, a proletárdiktatura megszűnése után, a színházak visszanyerték önrendelkezési jogukat.

Szinházak tűzbiztonsága. A fővárosi színházakban az óvintézkedések és védelmi berendezések egész bonyolult sorozata biztosítja a színház épületét, nézőterét és színpadját a tűzvész ellen. Ha esetleg tűz támadna valamelyik szin-